

Обставини справи

Заявника, члена Європейського Парламенту, який належить до угорської меншини в Румунії, було покарано за вивішування прапорів Секейської землі (Szeklerland) та території Парціум (*Részek*) на будівлі, де розміщувався парламентський офіс.

Оцінка Суду

Покарання заявника за вчинення адміністративного правопорушення, що полягало в неотриманні попереднього дозволу на рекламу, в порушення доступного кожному законодавства, становило втручання в реалізацію ним свого права на свободу вираження поглядів, направленою на захист прав інших осіб.

Національні суди насамперед намагалися визначити, чи було законодавство застосовним, і сфокусувалися виключно на тому, що прапори мали бути прирівняні до різновиду реклами, що мала на меті сприяти діяльності заявника і для цілей якої використовувалася будівля його офісу. Суди не пояснили, чому вони відхилили аргументи заявника про те, що ці прапори були лише засобами вираження власної ідентичності як члена національної меншини. Деякі з визначень поняття реклами, передбачені в законодавстві, були тісно пов'язаними з підприємницькою / комерційною діяльністю в цілому, і тому їхня мета була далекою від того повідомлення, яке заявник намагався передати. У зв'язку із цим органи влади мали конкретний обов'язок навести причини відхилення аргументів заявника, зважаючи на те, що поняття реклами в національному законодавстві було визначено в широких межах і що національні органи влади мали ступінь розсуду у вирішенні того, які прапори можуть розцінюватись як рекламні засоби.

Національні суди не вивчили усталену практику, яка, на думку заявника, виключала віднесення відповідних прапорів до «реklamних засобів».

Прапори були вивішені в контексті, не пов'язаному з комерційною рекламою для цілей усталеної практики Суду, за якою реклама є засобом ознайомлення громадськості з характеристиками пропонованих послуг і товарів. Однак Суд визнав, що дії в цій справі мали на меті привернути увагу до мети, з якою використовувалася будівля.

Суд послідовно проводив розмежування між комерційною рекламою та рекламою, направленою на сприяння публічному обговоренню питань, що становлять суспільний інтерес, чи навіть політичною рекламою. Суд враховував не лише форму й мету повідомлення, а і його зміст. Таким чином, ЄСПЛ створив класифікацію відповідних понять, яка певною мірою є автономною, визначивши їх незалежно від того, як повідомлення / промова характеризувалася заявниками чи національними судами. При цьому Суд завжди враховував ступінь свободи розсуду держав, який є різним залежно від типу повідомлення.

У цій справі при розгляді питання застосовного законодавства та віднесенні відповідних прапорів до категорії рекламних матеріалів національні суди не з'ясовували їх змісту та не навели жодних конкретних прикладів діяльності чи подій, які б рекламувались за допомогою прапорів. Проте таке з'ясування було тим більше важливим, оскільки за певних обставин демонстрація / вивішування прапора Секейської землі (Szeklerland) могло викликати в румунському суспільстві теми делікатного характеру щодо питання загального інтересу, а саме автономії районів, заселених представниками угорських меншин. За цих умов національні суди, які в принципі краще підходять для тлумачення наміру, покладеного в основі конкретного повідомлення, і для оцінки того, як суспільство може сприймати та реагувати на нього, мали б більш детально обґрунтувати своє рішення з віднесення / класифікації відповідних прапорів до рекламних матеріалів.

Національні суди також встановили, що мета демонстрації прапорів полягала у приверненні уваги суспільства до мети використання відповідного простору. Проте суди не розглядали питання того, чи використання будівлі, наданої місцевими органами влади для розміщення парламентського офісу заявника, мало б бути важливим фактором у цій справі. Крім цього, суди не взяли до уваги статус заявника як члена Європарламенту чи його права, що впливали із цього статусу. Зокрема, суди з упевненістю не встановили, чи намагався заявник діяти як політик, який представляв політичну програму, або як звичайний громадянин, представник національної меншини, який бажав продемонструвати свою приналежність до цієї меншини.

Заявник, який на час подій був скоріше представником Угорщини, аніж Румунії, у Європарламенті більше не мав права займати парламентську посаду в Румунії. Він також засідав у Європарламенті як член Угорської, а не Румунської партії, а тому був політичним представником угорської більшості в Угорщині, а не угорської більшості в Румунії. Ці питання були пов'язані зі статусом заявника як члена Європарламенту та правами, що з нього впливали і мали значення у з'ясуванні характеру відповідного повідомлення. Національні суди мали б з'ясувати ці питання, але проігнорували їх.

Детально не вивчивши всі наявні у їхньому розпорядженні відповідні докази, національні суди не змогли у світлі визначених та застосованих Судом критеріїв у справах стосовно свободи вираження поглядів визначити характер повідомлення, яке заявник намагався довести, та контекст, у якому мало місце його повідомлення. У будь-якому разі ці фактичні докази, які були проігноровані національними судами, свідчили про те, що демонстрація прапорів була більше схожою на політичне повідомлення, аніж на рекламу.

Установлення характеру цього повідомлення було особливо відповідним в оцінці того, чи було необхідним втручання у право на свободу вираження поглядів. Ця свобода допускає винятки, проте вони мають тлумачитися суворо і необхідність будь-яких обмежень має бути переконливо встановлена, особливо коли мова йде про політичні, а не комерційні висловлювання.

Крім того, рішення національних судів стосовно необхідності втручання були досить лаконічними і не містили достатньої інформації, яка б дозволила Суду зрозуміти мотиви такого втручання.

Факт того, що заявник публічно демонстрував прапори, мав значення з точки зору заявленої мети застосовного законодавства, а саме забезпечення, серед іншого, того, щоб будівельне середовище було цілісним, гармонійним, безпечним та здоровим, з метою збереження техногенних активів, якості ландшафту та відповідності будівель стандартам якості. Проте після другого випадку використання прапор території Парціум демонструвався разом з іншими прапорами. Національні суди не пояснили, чому лише для цього прапора, а не для інших вимагався попередній дозвіл на розміщення реклами на основі відповідного законодавства і його цілей.

Крім того, незважаючи на застосовані до заявника санкції у 2014 та 2015 роках, від нього не вимагалось зняття прапорів до лютого 2020 року. Упродовж цього періоду вивішені прапори не викликали жодних зауважень в органів влади з точки зору громадської чи екологічної безпеки.

Незважаючи на лаконічний характер, наведені національними судами доводи в підтримку їхніх висновків свідчили про розгляд пропорційності застосованої санкції. Той факт, що санкція була незначною, сам по собі не компенсував відсутність відповідних та достатніх причин для обмеження права на свободу вираження поглядів.

У будь-якому разі з огляду на наведені вище міркування і, зокрема, факт того, що національні суди не взяли до уваги критерії, встановлені усталеною практикою Суду, ці суди не надали відповідних і достатніх причин у виправданні втручання у право заявника на свободу вираження поглядів. Відповідно, оскаржуване втручання не було «необхідним у демократичному суспільстві».

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 27 квітня 2021 року й набуло статусу остаточного 27 липня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.